

A ~~3859~~

5847.

1864

Keiserliku Aualiku
Rm. Logu kink. 1916.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38152

Õesti-ma rahwa

Kalender

ehf

Läht - ramat

1864

aasta peale, pärrast meie

Jssanda Jესusse Kristusse sündimist.

Sel aastal on 366 päwa.

Keiserliku Amaliku

Rm-kogu kink. 1916

Tallinnas.

Trükitud J. H. Gressfeli kirjadega.

Von der Censur gestattet, jedoch nur in den Ostsee-Gouvernements
abzuzeigen.

Dorpat, den 14. September 1863.

(L. 8.)

Märfide selletaminne.

Moor = ku.

Täis = ku.

Esäminenne werend.

Wiinne werend.

p. pärrast.

e. l. enne lõunat.

p. l. pärrast lõunat.

P. Pühha.

Aasta muutmised.

Kewwade hakkab 8. Päästo-ku päwal, kello 9, 49
minuti e. l. Siis on pääw ja õ õhhe pitkused.
Sui hakkab 9. Jani-ku päwal, kello 6, 31 minuti
e. l. Siis on meil keigepitkem pääw.
Süggise hakkab 10. Mikhli-ku päwal, kello 8, 55
min. p. l. Siis on jälle pääw ja õ õhhe pitkused.
Talwe hakkab 9. Jõulo = ku päwal, kello 2, 42
minuti p. l. Siis on meil keigelühhem pääw.

Jõulo- ja Wastla-päwa wahhel on:
9 nädalat 6 päwa.

Miaarm sel aastal.

Pärrast meie kallil Jeesanda Jeesuse Kristuse sündimist on tännawo aasta	1864
Mailma lomisest	5813
Pärrast Kristiuse Riimale tullemist	673
Pärrast Tallinna ülesehitamist	645
Et ramatuid hakkati trükkima	424
Pärrast Euteruse õige usso üleswõtmist	347
Pärrast wanna katko	207
Pärrast sedda, kui Toompä pölland	180
Pärrast sure nälja hakkatust Riia- ja Tallinna-maal	169
Pärrast Peterburgi linna ehitamist	161
Pärrast teist katko	154
Pärrast sedda, kui meie Ma-Wenne-rigi wallits. alla sai	154
Pärrast Tartu sure koki alutamist	62
Et Eesti-maal priust kulutati	47
Pärrast meie sure armolisse Keisri Herra Aleksan- der II. Nikolajewitsi sündimist	46
Et Eihwandi-maal priust kulutati	44
Pärrast Jummalatenistust ue kiriku-seaduse järrel	30
Pärrast Krimmi sõa hakkatust	10
Pärrast sedda, kui Keisri Herra Aleksander II. hak- kas wallitsema	9
Pärrast wiimse hinge kirjutust	6
Et Wenne-maal priust kulutati	3

Päwa- ja Ku-warjutamised.

Sel 1864 aastal on kaks Päwa-warjutamised, 23.—
24. Jüri-ku, ja 18. Wina-ku päwal, agga neist on Tal-
linnas mitte ühtgi nähha. — Ku-warjutaminne ei pollegt
sel aastal.

Kristusse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.

1 Kesknäd.	Neäri P.	Uita Jummal!
2 Neljap.	Abel, Seet	Selge
3 Rede	Enok	
4 Laup.	Metusala	 0, 45' e. l.

Josep põggeneb Egiptusse male. Matt. 2, 13—23.

5 Pühhap.	Püh. p. Neäri	taewas
6 Esmasp.	3 Kunninga P.	ja weike
7 Teisip.	Julianus	külm.
8 Kesknäd.	Erart	
9 Neljap.	Beatus	Tuisone
10 Rede	Paawli pääw	
11 Laup.	Swrain	 11, 42' p. l.

Jesus 12 aastat wanna. Luk. 2, 41—52.

12 Pühhap.	1 P. p. 3 R. P.	ja
13 Esmasp.	Hilarius	
14 Teisip.	Robbert	umbne
15 Kesknäd.	Dirik	
16 Neljap.	Risbert	ilm,

17 Rede	Tönnisse pääw	
18 Laup.	Uksel	wahhel

Pulmad Kana-liinast. Joan. 2, 1—11.

19 Pühhap.	2 P. p. 3 R. P.	ka
20 Esmasp.	Waab. Sebast.	 1, 56' e. l.
21 Teisip.	Neto	
22 Kesknäd.	Madlena	tuult.
23 Neljap.	Lotta	
24 Rede	Timoteus	Kange
25 Laup.	Paawli ümb.	külm

Pealikust Kapernauma-liinast. Matt. 8, 1—13.

26 Pühhap.	3 P. p. 3 R. P.	 7, 49' p. l.
27 Esmasp.	Krisostom	
28 Teisip.	Karel	ja
29 Kesknäd.	Samuel	
30 Neljap.	Adelgund	lumme=
31 Rede	Un	saddo.

Uksel selle fu päwal tõuseb päike f. kahheksa 50 min., ja lähheb loja f. kolm 27 min. — 11mal tõuseb päike f. kahheksa 33 min., ja lähheb loja f. kolm 50 min. — 21mal tõuseb päike f. kahheksa 12 min., ja lähheb loja f. nelli 16 minutit.

1 Laup. | Pirit |

Kristus sünnib tuled. Matt. 8, 23—27.

2 Pühhap. | 4 P. p. 3 R. P. | 3, 3' p. L.

Küünla pääw

3 Esmasp. | Hanna | Behmed,

4 Teisip. | Veronika

5 Keisnäd. | Agata | uddused

6 Neljap. | Lora

7 Rede | Rikkart | ilmad.

8 Laup. | Salomon

Umbrohhust. Matt. 13, 24—30.

9 Pühhap. | 5 P. p. 3 R. P. | 6, 40' p. L.

10 Esmasp. | Kolastika

11 Teisip. | Edo

12 Keisnäd. | Gulalia | Lumme=

13 Neljap. | Elwine | saddo

14 Rede | Walentiin

15 Laup. | Waustina | ja

Wina=maest. Matt. 20, 1—16.

16 Pühhap. | 9 P. e. R. ül. P. | fulla.

17 Esmasp. | Konstantia

18 Teisip. | Konkordia | 2, 51' p. L.

19 Keisnäd. | Simon Apost.

20 Neljap. | Egarius | Selge

21 Rede | Ejaas

22 Laup. | Peetri pääw | taewaß,

Külwi=mehhest. Luk. 8, 4—15.

23 Pühhap. | 8 P. e. R. ül. P. | weike

24 Esmasp. | Maddise pääw

25 Teisip. | Wiktorius | 5, 38' e. L.

26 Keisnäd. | Nestor

27 Neljap. | Leander | kül. m.

28 Rede | Justus | Seitlik

29 Laup. | Makarius | ilm.

11el selle fu päwal tõuseb päike k. seitse 45 min., ja lähheb loja k. nelli 44 min. — 11mal tõuseb päike k. seitse 18 min., ja lähheb loja k. wiis 19 min. — 21mal tõuseb päike k. kuus 50 min., ja lähheb loja k. wiis 34 minutit.

Pimmedast te äres. Euf. 18, 31—43.

1 Pühhap.	Paasto Pühha	
2 Esmasp.	Medea	Külmad,
3 Teisip.	Wastla pääw	 7, 46' e. l.
4 Keisnäd.	Tuhka pääw	
5 Neljap.	Angelus	lumme=
6 Nede	Kotwrid	
7 Laup.	Perpetua	saosed

Kristust kiusatakse. Matt. 4, 1—11.

8 Pühhap.	1 P. Paastus, Põri pääw	
9 Esmasp.	Prudensius	ilmad.
10 Teisip.	Miklus	
11 Keisnäd.	Palwe pääw	 0, 3' p. l.
12 Neljap.	Krefor	
13 Nede	Ernst	Pehme
14 Laup.	Sakarias	ja

Kananea naesest. Matt. 15, 21—28.

15 Pühhap.	2 P. Paastus	umbne
16 Esmasp.	Aleksander	
17 Teisip.	Truta	ilm.

18 Keisnäd.	Kabriel	 11, 59' p. l.
19 Neljap.	Josep	
20 Nede	Olga	Seitlikud
21 Laup.	Pent	ilmad.

Kristus ajab kurratid wälja. Euf. 11, 14—28.

22 Pühhap.	3 P. Paastus	
23 Esmasp.	Tiits	Wahhel
24 Teisip.	Kasimir	
25 Keisnäd.	Paasto Mar. p.	 3, 28' p. l.
26 Neljap.	Manuel	
27 Nede	Kustaw	uddune
28 Laup.	Kideon	

5000 meest södetakse. Joann. 6, 1—15.

29 Pühhap.	4 P. Paastus	
30 Esmasp.	Adonis	ilm.
31 Teisip.	Tetlaus	

1fel selle ku päwal tõuseb päike k. kuu 24 min., ja lähheb loja k. wiis 56 min. — 11mal tõuseb päike k. wiis 54 min., ja lähheb loja k. kuu 20 min. — 21mal tõuseb päike k. wiis 24 min., ja lähheb loja k. kuu 44 minutit.

1 Keelkänd.	Karjalaskm. p.	
2 Neljap.	Pauline	 1, 48' e. l.
3 Nede	Berdinand	
4 Laup.	Ambrosius	Tuulsed,

Jesús kirowidega wiisatud. Joann. 8, 46—59.

5 Pühhap.	5 P. Paastus	pehmed
6 Esmasp.	Kõlestin	
7 Teisip.	Aron	ilmad,
8 Keelkänd.	Liborius	
9 Neljap.	Bogislaus	
10 Nede	Esekiel	 2, 58' e. l.
11 Laup.	Leo	wahhel

Kristusse sisse-sõitmisest. Matt. 21, 1—9.

12 Pühhap.	6 P. Paastus	
13 Esmasp.	Justinus	wihma
14 Teisip.	Künni pääw	
15 Keelkänd.	Olimpia	ja
16 Neljap.	Suur Neljapäaw	

17 Nede	Suur Nede	 6, 13' e. l.
18 Laup.	Walerian	

Kristusse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.

19 Pühhap.	Ülestõusmisest P.	
20 Esmasp.	2 Pühha	lumme=
21 Teisip.	Adolarius	
22 Keelkänd.	Kajus	saddo.
23 Neljap.	Jürrri pääw	
24 Nede	Albert	 1, 53' e. l.
25 Laup.	Markusse pääw	Wihma

Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19—23.

26 Pühhap.	1 P. p. ül. Pühha	
27 Esmasp.	Anastasius	ja
28 Teisip.	Witalis	
29 Keelkänd.	Reimund	tuult.
30 Neljap.	Erast	

Isel selle fu päwal tõuseb päike f. nelli 52 min., ja lähheb loja f. seitse 10 min. — 11mal tõuseb päike f. nelli 24 min., ja lähheb loja f. seitse 34 min. — 21mal tõuseb päike f. kolm 57 min., ja lähheb loja f. seitse 57 minutit.

1 Rede	Bolbri pääw	 8, 0' p. l.
2 Laup.	Sigismund	

Heast karjatsfest. Joann. 10, 12—16.

3 Pühhap.	2 P. p. ül. P., + Leidminne	
4 Esmasp.	Dio	
5 Teisip.	Kotard	Kallid
6 Kesknäd.	Susanna	sojad
7 Neljap.	Ulrika	päwad,
8 Rede	Laas	
9 Laup.	Niggulas	 3, 3' p. l.

Ürrikesse aja pärrast. Joann. 16, 16—23.

10 Pühhap.	3 P. p. ül. P.	mürris=
11 Esmasp.	Pankratsius	
12 Teisip.	Henriette	tamist
13 Kesknäd.	Serwatsius	
14 Neljap.	Kristjaan	ja
15 Rede	Sohwi	
16 Laup.	Peregrinus	 11, 0' e. l.

Kristusse ärraminneisfest. Joann. 16, 5—15.

17 Pühhap.	4 P. p. ül. P.	wihma.
------------	----------------	--------

18 Esmasp.	Grif	
19 Teisip.	Aggäus	Heitlik
20 Kesknäd.	Pil	
21 Neljap.	Pontusine	ilm.
22 Rede	Mili	
23 Laup.	Desiderius	 1, 19' p. l.

Sigest pallumissest. Joann. 16, 23—30.

24 Pühhap.	5 P. p. ül. P.	
25 Esmasp.	Urbanus	Sojad
26 Teisip.	Eduard	
27 Kesknäd.	Peet	
28 Neljap.	Taewa min. p., (Suur + p.)	
29 Rede	Mart	päwad.
30 Laup.	Wifand	

Rõmustajast Waimust. Joann. 15, 26—16, 4.

31 Pühhap.	6 P. p. ül. P.	 1, 27' p. l.
------------	----------------	--

1fel jelle fu päwal tõuseb päike f. kolm 32 min., ja lähheb loja f. kähheksa 21 min. — 11mal-tõuseb päike f. kolm 11 min., ja lähheb loja f. kähheksa 42 min. — 21mal-tõuseb päike f. kaks 55 min., ja lähheb loja f. ühheksa.

1 Esmasp.	Kotskal	Uddused
2 Teisp.	Martellus	
3 Keisnäd.	Rasmus	
4 Neljap.	Tarius	ilmad.
5 Nede	Ponivasius	
6 Laup.	Artemius	

Pühhaft Waimust. Joann. 14, 23—31.

7 Pühhap.	Nelli Pühhi	Wihma.
8 Esmasp.	2 Pühha	 0, 33' e. l.
9 Teisp.	Pitkem pääw	
10 Keisnäd.	Blawius	Kallid
11 Neljap.	Barnabas	
12 Nede	Basilides	
13 Laup.	Tobias	sojad päwad.

Jesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1—15.

14 Pühhap.	3 aino Jum. P.	 3, 54' p. l.
15 Esmasp.	Widi pääw	
16 Teisp.	Justina	Mürriß= tamiß,
17 Keisnäd.	Nikander	

18 Neljap.	Homerus	rahhet
19 Nede	Kerwasius	
20 Laup.	Wlorentin	ja

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19—31.

21 Pühhap.	1 P. p. 3 a. J. P.	wihma.
22 Esmasp.	Karolina	 2, 13' e. l.
23 Teisp.	Basilius	
24 Keisnäd.	Jani pääw	Seit=
25 Neljap.	Webronia	liffud
26 Nede	Jeremias	
27 Laup.	Ladislauß	

Surest õhto sõmaajast. Luk. 14, 16—24.

28 Pühhap.	2 P. p. 3 a. J. P.	ilmad.
29 Esmasp.	Peetri Pawl. p.	
30 Teisp.	Lilla	 5, 30' e. l.

1jel selle fu päwal tõuseb päike f. kaks 45 min., ja lähheb loja f. ühheksa 14 min. — 11mal tõuseb päike f. kaks 45 min., ja lähheb loja f. ühheksa 18 min. — 21mal tõuseb päike f. kaks 52 min., ja lähheb loja f. ühheksa 14 minutit.

1 Keßknäd.	Leobald	Raunid
2 Neljap.	Heina Maria p.	
3 Nede	Kornelius	sojad
4 Laup.	Ulrik	

Kaddunud lambast. Luf. 15, 1—10.

5 Pühhap.	3 P. p. 3 a. 3. P.	ilmad
6 Esmasp.	Hektor	
7 Teisip.	Demetrius	 8, 15' e. l.
8 Keßknäd.	Kilian	
9 Neljap.	Kirillus	towad
10 Nede	7 Wenda	mürris-
11 Laup.	Eleonora	tamist

Olge armolised. Luf. 6, 36—42.

12 Pühhap.	4 P. p. 3 a. 3. P.	
13 Esmasp.	Marreta pääw	 10, 25' p. l.
14 Teisip.	Bonawent	
15 Keßknäd.	Apost. jaggam.	ja
16 Neljap.	August	wihma.

17 Nede	Aleksius	
18 Laup.	Rosina	Willud

Rohkest kallasagist. Luf. 5, 1—11.

19 Pühhap.	5 P. p. 3 a. 3. P.	päwad.
20 Esmasp.	Elias	
21 Teisip.	Daniel	 4, 13' p. l.
22 Keßknäd.	Maria Mad.	
23 Neljap.	Oskar	Head
24 Nede	Kristina	
25 Laup.	Jakobi pääw	ilmad.

Wariseride õigussest. Matt. 5, 20—26.

26 Pühhap.	6 P. p. 3 a. 3. P.	
27 Esmasp.	Marta	Tuult.
28 Teisip.	Plato	
29 Keßknäd.	Olowi pääw	 7, 36' p. l.
30 Neljap.	Abdon	
31 Nede	Kristwrid	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. kolm 7 min., ja lähheb loja k. ühheksa 2 min. — 11mal tõuseb päike k. kolm 27 min., ja lähheb loja k. kahheksa 44 min. — 21mal tõuseb päike k. kolm 48 min., ja lähheb loja k. kahheksa 21 min.

1 Laup.	Petri wang.	Willud,
4000 meest sõdetakse. Mark. 8, 1—9.		
2 Pühhap.	7 P. p. 3 a. S. P.	
3 Esmasp.	Eleasar	agga
4 Teisip.	Dominiik	
5 Keisnäd.	Osvald	 3, 16' p. l.
6 Neljap.	Eugenius	
7 Nede	Mline	head
8 Laup.	Kerhard	ilmad,

Walle prohmetidest. Matt. 7, 15—23.

9 Pühhap.	8 P. p. 3 a. S. P.	wahhel
10 Esmasp.	Lauritse pääw	
11 Teisip.	Herm	wihma.
12 Keisnäd.	Alara	 7, 43' e. l.
13 Neljap.	Ello	
14 Nede	Eusebius	Mürri-
15 Laup.	Ruffi Maria p.	tamine

Üllekohtusfest maja-piddajast. Luk. 16, 1—9.

16 Pühhap.	9 P. p. 3 a. S. P.	wihmaga.
------------	--------------------	----------

17 Esmasp.	Wilibald	
18 Teisip.	Leno	Tuulsed,
19 Keisnäd.	Sebald	
20 Neljap.	Pärnard	 7, 47' e. l.
21 Nede	Rut	
22 Laup.	Wilibert	sojad

Jerusalemma ärrarikmissfest. Luk. 19, 41—48.

23 Pühhap.	10 P. p. 3 a. S. P.	päwad.
24 Esmasp.	Pertli pääw	
25 Teisip.	Ludwig	Seitlik
26 Keisnäd.	Jerenaüs	
27 Neljap.	Kebhard	ilm.
28 Nede	Augustin	
29 Laup.	Joann. huffam.	 7, 29' e. l.

Wariserist ja tõlnerist. Luk. 18, 9—14.

30 Pühhap.	11 P. p. 3 a. S. P.	
31 Esmasp.	Rebekka	

11el selle ku päwal tõuseb päike k. nelli 14 min., ja lähheb loja k. seitse 53 min. — 11mal tõuseb päike k. nelli 37 min., ja lähheb loja k. seitse 25 min. — 21mal tõuseb päike k. wiis, ja lähheb loja k. kuus 56 minutit.

1 Teisip.	Ekidius	Head
2 Keisnäd.	Lisa	
3 Neljap.	Reinard	 10, 48' p. l.
4 Nede	Kai	
5 Laup.	Moses	ilmad.

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31—37.

6 Pühhap.	12 P. p. 3 a. S. P.	
7 Esmasp.	Regina	Wihma
8 Teisip.	Maria sündmin.	
9 Keisnäd.	Bruno	ja
10 Neljap.	Põri pääw	 8, 33' p. l.
11 Nede	Gobald	
12 Laup.	Sirus	tuult.

Preestrist ja lewitist. Luk. 10, 23—37.

13 Pühhap.	13 P. p. 3 a. S. P.	Mõnne
14 Esmasp.	+ üllendaminne	
15 Teisip.	Nikodemus	willu
16 Keisnäd.	Leontina	
17 Neljap.	Jossepina	ilma

18 Nede	Kottlob	
19 Laup.	Werner	 0, 22' e. l.

Kümnest piddali = többisest. Luk. 17, 11—19.

20 Pühhap.	14 P. p. 3 a. S. P.	järrel
21 Esmasp.	Matteusse pääw	
22 Teisip.	Morits	wihma.
23 Keisnäd.	Osea	
24 Neljap.	Joann. sam.	Seitlik
25 Nede	Klewas	
26 Laup.	Harald	 5, 16' p. l.

Mammonast. Matt. 6, 24—34.

27 Pühhap.	15 P. p. 3 a. S. P.	
28 Esmasp.	Wentsel	ilm.
29 Teisip.	Mihkli pääw	
30 Keisnäd.	Hironimus	

1sel selle fu päwal tõuseb päike k. wiis 25 min., ja lähheb loja k. kuus 24 min. — 11mal tõuseb päike k. wiis 48 min., ja lähheb loja k. wiis 54 min. — 21mal tõuseb päike k. kuus 11 min., ja lähheb loja k. wiis 24 minutit.

1 Neljap.	Wolmar	Wihma
2 Rede	Woldemar	
3 Laup.	Jairus	 7, 54' e. l.

Maini-linna surnust. Luk. 7, 11—17.

4 Pühhap.	16 P. p. 3 a. J. P.,	Leikuse P.
5 Esmasp.	Wides	
6 Teisip.	Luisa	ja
7 Keisnäd.	Malo	lumme=
8 Neljap.	Tomasia	saddo.
9 Rede	Tionisius	
10 Laup.	Mai	 1, 7' p. l.

Wee=többiseft. Luk. 14, 1—11.

11 Pühhap.	17 P. p. 3 a. J. P.	Willud
12 Esmasp.	Walwriid	
13 Teisip.	Teresia	ilmad
14 Keisnäd.	Kalikstus	
15 Neljap.	Geddo	wihmaga.
16 Rede	Kallus	
17 Laup.	Leonhard	Tullewad

Suremast kääsust. Matt. 22, 34—46.

18 Pühhap.	18 P. p. 3 a. J. P.	 5, 7' p. l.
Lutase p., Lutterusse öige usfo illesw. P.		
19 Esmasp.	Lutsius	
20 Teisip.	Welišius	head
21 Keisnäd.	Ursel	
22 Neljap.	Kel	ilmad.
23 Rede	Sewerin	
24 Laup.	Salome	Wihmased

Alwatud innimesseft. Matt. 9, 1—8.

25 Pühhap.	19 P. p. 3 a. J. P.	 1, 32' e. l.
26 Esmasp.	Almandus	
27 Teisip.	Kapitoliin	
28 Keisnäd.	Simon Judas	tuulsed
29 Neljap.	Engelbreht	ja lum=
30 Rede	Abšalon	mesaofed
31 Laup.	Wolfgang	päwad.

Isel selle fu päwal tõuseb päike f. kuus 35 min., ja lähheb loja f. nelli 55 min. — 11mal tõuseb päike f. kuus 59 min., ja lähheb loja f. nelli 27 min. — 21mal tõuseb päike f. seitse 25 min., ja lähheb loja f. nelli 1 miinut.

Pulma rideft. Matt. 22, 1—14.

1 Pühhap.	20 P. p. 3 a. S. P.	 7, 12' p. l.
2 Esmasp.	Pühhade pääw	
3 Teisip.	Singede pääw	
4 Keisnäd.	Kottlieb	Külm
5 Neljap.	Ot	
6 Nede	Plandina	
7 Laup.	Käspär	ilm.
	Baltafer	

Kunningamehhe pojast. Joann. 4, 47—54.

8 Pühhap.	21 P. p. 3 a. S. P.	Ränge
9 Esmasp.	Joobst	 8, 56' e. l.
10 Teisip.	Martin Putter	
11 Keisnäd.	Martin Piiskop	Külm
12 Neljap.	Jonas	
13 Nede	Arkadius	ja
14 Laup.	Predrik	lund

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23—35.

15 Pühhap.	22 P. p. 3 a. S. P.	ja=ab.
16 Esmasp.	Ottomar	

17 Teisip.	Alweus	 8, 56' e. l.
18 Keisnäd.	Eära	
19 Neljap.	Liisbet	Tormised.
20 Nede	Amos	
21 Laup.	Maria ohwer.	ilmad,

Kohto=rabhast. Matt. 22, 15—22.

22 Pühhap.	23 P. p. 3 a. S. P.	
	Surnute mällestusse Pühha	
23 Esmasp.	Klement	wahhel
24 Teisip.	Josias	 9, 13' e. l.
25 Keisnäd.	Kadrina pääw	
26 Neljap.	Konrad	lund
27 Nede	Zetta	
28 Laup.	Künter	ja

Kristusse sisse=soitmisest. Matt. 21, 1—9.

29 Pühhap.	1 Krist. tul. P.	Külma.
30 Esmasp.	Andresse pääw	

1sel selle ku päwal tõuseb päike k. seitse 52 min., ja lähneb loja k. kolm 35 min. — 11mal tõuseb päike k. kahheksa 16 min., ja lähneb loja k. kolm 16 min. — 21mal tõuseb päike k. kahheksa 37 min., ja lähneb loja k. kolm 2 min.

1 Teisip.	Arend	 8, 51' e. L.
2 Keisnäd.	Kandidus	
3 Neljap.	Tala	Külmad
4 Rede	Parbo	
5 Laup.	Sabina	tuled

Lähhed enne wimist päwa. Luf. 21, 25—36.

6 Pühhap.	2 Krist. tul. P., Niggola p.	
7 Esmasp.	Antonia	ja
8 Teisip.	Maria sam.	
9 Keisnäd.	Lühhem päaw	 6, 42' e. L.
10 Neljap.	Judit	
11 Rede	Elso	lumme=
12 Laup.	Ottilia	saddo.

Joannes wangi = tornis. Matt. 11, 2—10.

13 Pühhap.	3 Krist. tul. P.	
14 Esmasp.	Nikasiüs	Kaunis
15 Teisip.	Johanna	
16 Keisnäd.	Albina	 11, 1' p. L.
17 Neljap.	Ignatius	

18 Rede	Kristow	lange
19 Laup.	Lot	külm.

Joannesse tunnistussest. Joann. 1, 19—28.

20 Pühhap.	4 Krist. tul. P.	
21 Esmasp.	Toma päaw	Lund
22 Teisip.	Peata	
23 Keisnäd.	Dagobert	 5, 22' p. L.
24 Neljap.	Adam, Ewa	
25 Rede	1 Jõulo Pühha	ja
26 Laup.	2 Pühha	

Immeke=pannemissest. Luf. 2, 33—40.

27 Pühhap.	P. pär. Jõulo	umbne
28 Esmasp.	Süta Laste p.	
29 Teisip.	Noa	ilm.
30 Keisnäd.	Tawet	
31 Neljap.	Silwester	 0, 39' e. L.

1 sel selle ku päwal tõuseb päike k. kahheksa 53 min., ja lähheb loja k. kaks 55 min. — 11mal tõuseb päike k. ühheksa 1 min., ja lähheb loja k. kaks 58 min. — 21mal tõuseb päike k. kahheksa 59 min., ja lähheb loja k. kolm 9 min.

Wennema Ülemawallitseja fuggufelts.

Aleksander Deine Nikolajewits, Keiser
ja keige Wennerigi wallitseja, ka Schleswig-
Holsteini wallitseja Würst; sündinud 1818,
Jüri-ku 17. päwal.

Maria Aleksandrowna, Keisri Praua, Hes-
seni Printsess; sündinud 1824, Heina-ku 27. p.

Nende lapsed:

Nikolai Aleksandrowits, Rigi pärria,
Tsesarewits ja Suurwürst; sündinud 1843,
Mihkli-ku 8. päwal.

Aleksander Aleksandrowits, Suur-
würst; sündin. 1845, Künla-ku 26. päwal.

Wladimir Aleksandrowits, Suur-
würst; sündin. 1847, Jüri-ku 10. päwal.

Aleksei Aleksandrowits, Suurwürst;
sündinud 1850, Neäri-ku 2. päwal.

Maria Aleksandrowna, Suurwürsti
Printsess; sünd. 1853, Wina-ku 5. päwal.

Sergei Aleksandrowits, Suurwürst;
sündinud 1857, Jüri-ku 29. päwal.

Paul Aleksandrowits, Suurwürst; sündi-
nud 1860, Mihkli-ku 21. päwal.

Keisri Herra wend:

Konstantin Nikolajewits, Suurwürst;

sündinud 1827, Mihkli-ku 9. päwal, ja
temma Praua on:

Aleksandra Jossowna, Saksen-Altenburgi
Printsess; sündinud 1830, Jäni-ku 26. p.

Nende lapsed:

Nikolai Konstantinowits, Suurwürst;
sündinud 1850, Künla-ku 2. päwal.

Olga Konstantinowna, Suurwürsti
Printsess; sündinud 1851, Leikuse-ku 22. p.

Wera Konstantinowna, Suurwürsti
Printsess; sündinud 1854, Künla-ku 4. p.

Konstantin Konstantinowits, Suur-
würst; sündinud 1858, Leikuse-ku 10. p.

Dmitri Konstantinowits, Suurwürst; sün-
dinud 1860, Jäni-ku 1. päwal.

Wjattseslaw Konstantinowits, Suur-
würst; sünd. 1862, Heina-ku 1. päwal.

Keisri Herra teine wend:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sünd.
1831, Heina-ku 27. p., ja temma Praua on:

Aleksandra Petrowna, Holstein-Oldenburgi
Printsess; sünd. 1838, Lehe-ku 21. päwal.

Nende Poeg:

Nikolai Nikolajewits, Suurwürst; sün-
dinud 1856, Talwe-ku 6. päwal.

Keisri Herra kolmas wend:

Mihail Nikolajewits, Suurwürst; sünd.
1832, Wina-ku 13. päwal, ja temma Praua on:
Olga Weodorowna, Padeni Printsess; sünd.
dinud 1839, Mihkli-ku 8. päwal.

Nende lapsed:

Nikolai Mihailowits, Suurwürst; sünd.
dinud 1859, Jüri-ku 14. päwal.
Anastasia Mihailowna, Suurwürsti Prints-
sess; sündinud 1860, Heina-ku 16. päwal.
Mihail Mihailowits, Suurwürst; sünd.
dinud 1861, Wina-ku 4. päwal.
Georg Mihailowits, Suurwürst; sünd.
dinud 1863, Leikuse-ku 11. päwal.

Keisri Herra õdde:

Maria Nikolajewna, Suurwürsti Prints-
sess; sündinud 1819, Leikuse-ku 6. p. Lau-
latud õnsa Keiserliku Printsi Maksimilian
Leugtenbergi prauaks.

Temma lapsed:

Maria Maksimilianowna, Printsess;
sündinud 1841, Wina-ku 4. päwal.
Nikolai Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1843, Heina-ku 23. päwal.
Eugenia Maksimilianowna, Printsess;
sündinud 1845, Paasto-ku 20. päwal.

Eugeen Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1847, Neäri-ku 27. päwal.
Sergei Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1849, Jõulo-ku 8. päwal.
Georg Maksimilianowits, Prints;
sündinud 1852, Künla-ku 17. päwal.

Keisri Herra teine õdde:

Olga Nikolajewna, Suurwürsti Prints-
sess; sündinud 1822, Leikuse-ku 30. päwal.
Laulatud Wirtembergi Rigi pärria Karel
Wriidrik Aleksandri prauaks.

Keisri Herra õnsa oono Praua:

Helena Pawlowna, Wirtembergi Printsess;
õnsa Suurwürsti Mihail Pawlowitsi
Leik; sündinud 1806, Jõulo-ku 28. päwal.

Temma laps:

Katarina Mihailowna, Suurwürsti
Printsess; sündinud 1827 Leikuse-ku 16. p.
Laulatud Meklenburg-Strelitsi-ma kunning-
liko Printsi Georg August Ernst Adolw
Karel Ludwig prauaks.

Keisri Herra täddi:

Anna Pawlowna, Suurwürsti Printsess,
õnsa Keisri õdde; sündinud 1795 Neäri-ku
7. p. Laulatud Hollandi-ma õnsa Kuninga
Wilhelmi II. prauaks.

Kronopühhad,

mis ue kirriko seadusse järrele ka Ma kirrikutes
tullewad piddada:

1) Kiiunla-ku 19mal päwal. Meie sure
Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi
wallitsusse hakkatusse pääw.

2) Jürri-ku 17mal päwal. Meie sure
Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Alek-
sander Nikolajewitsi sündimisse pääw.

3) Heina-ku 22sel päwal. Meie sure Keisri
Prau Maria Aleksandrowna nimme pääw.

4) Heina-ku 27mal p. Meie sure Keisri
Prau Maria Aleksandrowna sündim. pääw.

5) Veikuse-ku 26mal päwal. Meie sure
Keisri Herra Aleksander Nikolajewitsi
ja Emma Abbikasa kronimisse pääw.

6) Veikuse-ku 30mal päwal. Meie sure
Keisri Herra ja keige Wennerigi Wallitseja Alek-
sander Nikolajewitsi nimme pääw.

7) Mihkli-ku 8mal päwal. Esesarewitsi
Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi,
Wennerigi aujärje pärris pärria, sündimisse pääw.

8) Idulo-ku 6mal päwal. Esesarewitsi
Suurwürsti Nikolai Aleksandrowitsi,
Wennerigi aujärje pärris pärria, nimme pääw.

 Needsinnaatsed Krõno-pühhad petakse
nenda kui Paasto jutlusse päwad.

Teadaandmine

mil aial ramatuid Postimajas wästo wõetakse
ja mil aial postid ramatuid Tallinna towad.

Wästo wõetakse:

Rahha, dokumentid, kindlamaks tehtud rama-
tuid (mis cest 25 kop. hõbbe rahha tulles maksta)
ja pakkid, mis Peterburri- ehk Riia-liina, keige
Wennemale ehk ülle Rigi raia peawad sadetama,
Teisipääw ja Nede hommiko kello 8 lõuneni
kello 12; agga kui need peawad sadetama Paide-
Tartu-, Werro- ja Pihkwa-liina, siis Esmas-
pääw ja Neljapäääw hommiko kello 8 ja 10
wahhel, ja kui Haapsalu-liina, siis Pühhapääw
ja Neljapäääw kello 8 ja 10 wahhel. — Kui
nimmetud asjad Pihkwa-liina postiga peawad
sadetama, Wennema kubernangudesse, mis õhtu-
pool, kui ka Pohlamaale ja ülle Rigi raia, siis
wõetakse wästo Esmaspääw hommiko kello 8
ja 10 wahhel, agga kui sadetakse Peterburri-
liina ja keige Wennema kubernangudesse, mis
hommikopool ja keskpaikas Riis, siis Neljapäääw
hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Muid ramatuid mõetakse wasto:

Peterburri-liina, keige Wennema kubermangu-
desse, mis hommikopool ja keespaitas Nikis ja
ülle Rigi raia raske postiga: Kesknäddal ja
Laupäaw hommiko kello 8 lõuneni kello 12;
Pihkwa-liina postiga: Neljapäaw hommiko
kello 8 ja 10 wahhel, ja ruttopostiga: Esmas-
päaw hommiko kello 8 ja 11 wahhel.

Ria-liina ja siit kaudo ka eddasi nende kuber-
mangudesse, mis õhtupool, Pohlamale ja ülle
Rigi raia raske postiga: Teisipäaw ja Rede
hommiko kello 8 lõuneni kello 12, ruttopostiga:
Kesknäddal hommiko kello 8 ja 11 wahhel, ja
ülle Pihkwa- ja Dünaburri-liina eddasi: Es-
maspäaw hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Pihkwa-, Tartu-, Werro- ja Paide-liina: Es-
maspäaw ja Neljapäaw hom. k. 8 ja 10 wah.

Saapsalu- ja Lihhola-liina, Turpla- ja
Wirtso-mõisa: Pühapäaw ja Neljapäaw
hommiko kello 8 ja 10 wahhel.

Paldiski-liina: Teisipäaw ja Rede hom-
miko kello 8 lõuneni kello 12.

Suil sawad ramatuid Posti pealt Peterburri-
ja Ria-liina ja Somemale (ülle Helsingworsi-
liina) ka tullelaewaga ärrasadetud.

Postid tulleswad Tallinna:

Peterburrist — raske ja kerge post igga Püh-
apäaw, Teisipäaw ja Neljapäaw enne
lõunat ja ruttopost igga Kesknäddal keßlõunat.

Ria — raske ja kerge post igga Pühä-
päaw ja Neljapäaw enne lõunat ja ruttopost
igga Teisipäaw keßlõunat.

Pihkwa, Tartu, Werro ja Paide —
raske ja kerge post igga Teisipäaw ja Rede
keßlõunat.

Saapsalust — raske ja kerge post igga Kes-
knäddal ja Laupäaw enne lõunat. Sesamma
post toob ka ramatuid Lihholast ja Turpla- ja
Wirtso-mõisast.

Paldiskest — igga Teisipäaw ja Rede
enne lõunat.

Suil tulleswad postid Peterburrist, Ria ja
Helsingworsist ka tullelaewaga Tallinna.

Keige aasta rippub Raehone seina küljes üks
Postikast, kuhho ramatuid, mil postimark peal,
wõib sisse panna, ja suil Isel Meio-ku päwast
Isel Mihkli-ku päwani rippub nisuggune kast ka
Kadrindalis Badesalongi küljes.

Teadaandmissed lada-piddamisest.

Neäri-fu:

fu pääw.	fu pääw.
7. Orgita-mõisas 2 p.	7. Naplas 3. Redel parrast
7. Tarto-liinäs 3 näd.	Neäri pawa 2. p.
7. Ria-liinäs.	25. Wolmeri-liinäs 6 p.
9. Berro-liinäs 3 p.	25. Willandi-liinäs 3 p.
10. Haapsalu-liin. 2 p.	26. Reblaštes 2 p.
17. Kollowerres 2 p.	27. Rakwerre-liin. 2 p.

Küünla-fu:

2. Paldiski-liinäs 2 p.	12. Kurrefare-liin. 12 p.
2. Willandi-liinäs 1 n.	pääwa.
2. Berro-liinäs.	15. Willandi-liinäs 3 p.
2. Waska-liinäs 8 p.	15. Wõnnu-liinäs.
3. Paide-liinäs 3 p.	18. Jõhwiš 2 pawa.
4. Tarto-liinäs 2 p.	22. Berro-liinäs 1 näd.
6. Narwa-liinäs 4 p.	27. Lemsali-liinäs.
10. Kurrefare-liinäs 3	Audrus Rede e. Wastla
pääwa.	pawa.

Paasto-fu:

Eihhola-liinäs Esmaš=	Keila kirriko jures Es=
pääw enne Wastla=	mašpääw pär. 3mat
pawa.	Pühha Paastus 2 p.

Lehe-fu:

fu pääw.

fu pääw.

9. Wõbsus.

Sani-fu:

11. Wõnnu-liinäs.	24. Berro-liinäs.
16. Rakwerre-liinäs 2p.	26. Waska-liinäs.
20. Talliänäs 11 p.	27. Talliänäs 1 näd=
20. Paide-liinäs.	däl.
23. Willandi-liinäs 2	29. Tarwaste-mõisas.
pawa.	29. Tarto-liinäs 2 p.

Seina-fu:

2. Kartsi-mõisas.	20. Perno-liinäs 3 n.
20. Ria-liinäs 3 näd.	25. Wolmeri-liinäs.

Leifuse-fu:

9. Udseli-mõisas.	24. Ross-i-mõisas.
10. Waska-liinäs.	24. Ross-e-mõisas.
10. Moisekaste-mõisas.	27. Wastfe-mõisas.
15. Helme-mõisas.	29. Killingi-mõisas 3 p.
20. Ria-liinäs 3 p.	30. Kaanso-mõisas.

Mihkli-fu:

2. Abja-mõisas 2 p.	6. Takperri-mõisas.
4. Rappina-mõisas 2	8. Põlwe-kirriku jures.
pawa.	8. Rõuge-mõisas 8 p.
4. Sindi-mõisas.	8. Tarto-liinäs 3 p.

fu pääw.

8. Kastna-mõisas.
9. Puriniku-mõisas.
10. Patkula-mõisas.
10. Paide-liinast 2 p.
10. Kõo-mõisas.
10. Mõnniste-mõisas.
10. Öldre-mõisas.
13. Wanna-Antsmõis.
13. Põrwerre-mõisas.
14. Haapsalu-liin. 2 p.
14. Antso-mõisas.
15. Callatzi-mõisas.
15. Kuresare = liinast 3 pawa.
15. Korti-mõisas.
- Uemõisas 3mal Teisipäwal-Mihkli = kuus 3 pawa.
17. Põltsama-mõisas.
17. Kirrepää.

fu pääw.

18. Audrus.
20. Wendro-mõisas 2 p.
20. Narwa-liinast 4 p.
21. Wolmeri-liinast.
21. Paldiski-liinast 2 p.
21. Senno-mõisas.
24. Pihhola-liinast 3 p.
24. Jõhwi 2 p.
24. Willandi-liinast 2 p.
24. Berro-liinast.
26. Tallinnast 3 p.
- Perno-liinast, Esmasp. enne Mihkli = p. 2 p.
29. Rakwerre-liinast.
29. Keblastes 3 p.
29. Keila kir. jures 3 p.
29. Tarto-liinast 3 p.
29. Mihkli-kirikust jures.
29. Waska-liinast.
29. Wastse-liinast.

Wina-fu:

Rapla, 1. Redel pärrast	4. Pühajärwe-mõis.
Mihkli-pawa 2 p.	Jõehtmes, naddal pärrast
4. Kollowerres 2 p.	Mihkli-pawa 2 p.

fu pääw.

6. Eutsniki-mõisas.
6. Tarwaste-mõisas.
9. Berro-liinast 3 p.
9. Lemsali-liinast.

fu pääw.

15. Orriku-mõisas.
15. Eustiwerre-mõisas.
15. Weske-mõisas 2 p.

Talwe-fu:

1. Tarto-liinast 2 p.	15. Kiwi-Wiggala 2 pawa.
5. Põrwerre-mõisas.	20. Waska-liinast 2 p.
8. Paide-liinast 2 p.	25. Wolmeri-liinast 3 p.
10. Berro-liinast 2 p.	25. Willandi-liinast 3 p.
10. Mustwees.	

Jõulo-fu:

10. Wõnnu-liinast 2 p.	Merjama kir. jures 3.
10. Wõbsus.	Krist. tul. P. 2 p.
19. Keblastes.	Perno-liinast, Esmasp.
27. Waska = liinast 10 pawa.	ning Teisipäaw pärrast 3. Krist. tul. P.

Jagall aastal 25., 26. ehk 27. Jani-fu päwal, sedamööda kui tohto polest ette teada antakse, on Tallinnast toom peal loosi howis hooste näitus ja pärrast sedda hooste rammo katsuminne. Kellel teige parremad siin kubermangus kaswatanud hobbojed on, sawad aupalka. Enne koto minnemist wõiwad kes hinnumustawad hobbojed müa, osta ehk wahhetada.

Kubermango tohto kasko järrele ei olle lubba, ei laupawal egga Pühapäwal laata piddada, waid, kui nenda juhtub, peab sedda teise naddala esimesel argipäwal petama.

Luggemissed.

1. Tohter Mailmatark.

Hants Wähk olli tallupoeg ja temma käsfi käis nõnda, et teisest pävast teise wöis ellada. Kord panni ta härjad wankre ette ja läks pu=koormaga linna, kus 2 rublaga puud ärramüüis rikka tohtri herrale. Mees panni koorma mahha, siis tulli tuppä, rahha sama, agga tohter wöttis just lõunat ja kallid road ollid laua peal ta ees. Moa hais olli wägga magus ja köik, mis waagnate peal seisis, kenna nähha, et Hants Wähk hakkas mõtlema: „Suremat õune polle enam ollemas, kui sel mehhel. Oh et ka tohter olleküin ja nõnda wöiksin süa ja jua.“ Sedda mõeldes seisis ta laua ja waatas ükssilmi roade peale, siis hakkas kulama: „Herra, ärge pange pahhaks, agga ei wöi küsümata jätta: mis te' arwate, kas minusuggusest wöiks ka tohter sada?“ „Miks mitte! — wastas herra ja naeris, — polle enam teist asja, mis ni kerge olleks, kui se!“ — „Kül

se olleks hea! ütles mees, — agga siis tahhaksin ka teada, mis selle jure tarwis lähhäb. Küllap ütlete sedda weel!“ „Sul polle enam tarwis, kui kolm asja! — kostis herra nüüd ja jäi tõsiseks, — panne need kolm asja tähhele: Esiteks osta ommale a=b=d=ramatu, agga waata, et wanna=aegse wiisi järrel kuk sees on. Teiseks mü omma kuub ja tõ=riistad ärra ja osta penemad rided, kuida minnu seljas näed, ja mõnda muud osta ka, mis aega mõda tunnend tohtrile tarwis ollema. Kolmandeks kirjuta omma ukse ülle punnase wärwiga need sõnnad: „siin ellab tohter Mailmatark,“ et igga üks sedda wöib luggeda. Muud ma enam ei tea belda, te nõnda ja minne Jummalaga!“ Hants Wähk teggi, kuida olli kästüd. Ta olli nüüd tohter ja palju olli, kes mitmesugguse hädda pärrast tullid abbi palluma, agga iggahhele teadis ta nõuu anda, kas head wöi pahha nõuu, kas teiste kahjaks wöi kasuks, — mis sest lugu! ta olli tohter, weelgi mailma tark, egga siis tohtinud belda: „ei ma tea!“ Sel ajal warrastati rikka herra käest seal liggidal palju rahha, agga wargad ollid teadmata, et neid küll otsiti. Siis rägiti herrale ka ne tohtri tarkusest, ja herra arwas: on ta mailma tark, üks ta siis pea ka teadma,

kühhu warrastatud rahha sanud. Käs kis ta siis hobbused tõlla ette panna, sõitis küllasse ja kulas, kui Hantsu Wähki näggi: „Kas sinna olled tohter Mailmatark?“ — „Muidugi, ukse ülle on nõnda luggeda!“ wastas teine. Agga herra siis ennam annud aega: „Tulle minnu kasa! ütles, — ja aita, et ma omma warrastatud rahha leian. Kui sa sedda ei wõi, siis ärra nimmeta ennast ennam Mailmatargaks!“ — „Eks ma siis tulle! wastas Wähk, — agga Krööt, minnu naene, peab ka tulles!“ Herra sedda ei kelanud; istusid siis need kolm tõlda ja läksid herra mõisa. Kui sinna said, olli sõma=laud walnis kaetud ja herra kutsus tohtrit sõma. „Eks ma siis sõ, kõht muidugi tühhi! ütles se, — agga Krööt istugu laual minnu kõrwa!“ Krööt tuli ja istusid mahha. Rikkal herral olli suur perre ja se maja=seadus, et isse toapois igga roaga tuppä tulli ja ümber pakkus. Kui nüüd esimesenne tuli ja roog ta käes jubba haisust näitas hea ollema, siis Hants Wähk tõmbas käege naese kuest ja ütles: „Näh, Krööt, se on esimesenne, agga neid tulles weel!“ Egga ta sellega naesele tahtnud muud öelda, kui sedda: ärra sõ esimesest roast kõhhu täis! nisuggusel herral on mittu roga, mis laual käiwad. — Agga toapois kulis

ka, mis tohter ütles, ehmatas hirmsaste ja, kui wälja läks, ütles teiste teendritele: „Ta teab kõik ja same weel kimpu; jubba nimmetas mind esimeseks wargaks!“ Teine toapois, kellel ka warga tunnistus süddames, ei olleks tahtnud tuppä tulla, agga pidid wimaks ommeti, sest teist roga odati. Wähk jälle pöras naese pole, nagu enne: „Waat, seal on teine!“ Tener jälle sai hirmu täis ja olleks hea melega ma alla tahtnud langeda; ni pea, kui peases, läks toast wälja ja kulutas seltsimeestele: „Ei tea, kes temmale ülles annud, et minna teine warras! agga se on selge ta teab kõik.“ Nüüd tuli kolmas omma roaga; küllätohter lugges jälle: „Krööt! — kolmas!“ — Siis tuli neljas tener, agga temmal olli käst antud, waagna kinni katta, et roog kane al seisis, ja polnud seal muud sees, kui kedetud wähka. Siis herra ütles Hantsule: „Näita nüüd omma tarkust ja ütle: mis on kane al waagna sees?“ Mehhike olli nüüd fures häddas, kahhetes süddames, et omma rumalussega nisugguse ammeti ommale püüdnud; ta tarkus lõppes orsa ja halleda healega hüdis: „Oh waene Wähk, ei sa nüüd ennam pease!“ Hants Wähk ütles sedda ennese kohta, et näggi ennast kimpus ollewa, — agga se olli teistel teadmata; sellepärast, kui

„Wähli!“ kuulsid, pannid immeks ja herra töstis võsates kane waagna pealt ärra: „Ollud viete belnud! waata, wäha on sees. Sedda teadsid, küll siis tead ka, kus minnu rahha on!“

Agga tener, kes wähhid tuppä tonud, kui näggi, mis sündis, wärrises hirmu pärrast, sest ta olli ka warraste ligist. Siis hakkas sallaja, et herra ei piddanud näggema, filmaga Gantsu pole pilgutama ja käega tõmbama, et ta piddi toast wälja tulles. Tark Gants näggi ja sai wimaks arru, mis se tähhendas, läks wälja ja ni kochhe tullid kõik nelli teendrit ta jure ja palusid: „Kallis tohter! ollud viete tunnistanud: meie olleme rahha wargad, agga ärra ütles herrale! tahhame hea melega sulle näidata, kus rahha on ärra peidetud, tahhame sulle ka weel sinnu heldust tasfuda! pai tohter, ärra te, et häbbi ja hädda sisse same!“ Wisid tedda siis sinna, kus rahha olli, ja pallusid ikka ueste, kummi Gants lubbas, neile armu anda. Ta läks siis jälle tuppä, istus laua jure ja ütles: „Herra! nüüd köht on täis; mis ma siis ennam aega widan! tohtri aeg on kallis ja neid, kellel abbi tarwis, on palju. Tahhan omma ramatu kätte wõtta ja wadata, kuhhu teie rahha sanud!“ Agga selle ajaga, kui ta wäljas käis, olli wies

tener sallaja ahju puggenud, selle nõuuga: „saab näha, kas ta teab herrale ka neist hõbbe=lusfi=katest räkida, mis minnu kätte kaddusid!“ — Agga Gants panni prilli ninna otsa, teggi a=b=d=ramatu lahti, watas siit ja sealt lehked läbbi, otisid kulle, agga ei tahtnud leida, filmad ennam ei selletanud. Sest ta pahhandas ja ütles: „Eks sa agga olle sees, pead onnemeti wälja tulles!“ Ta nagu ahwardas kulle ramatus. Agga pois kulis ahjus ja mõtles: „on se wast tark mees, ahjustki toob inimesse wälja, oh sedda immet!“ Ta kargas siis ahjust wälja, ja hüdis: „Si teist nifuggust meest polle ennam mailmast leida, kes tohhib nüüd ennam kurja tehha, ni kaua kui temma ellab!“ Agga Gants läks herraga wälja ja näitas temmale, kus rahha olli, sai selle cest head waewa = rahha, ja et ta warraste nimmed ülles ei annud, siis needki maksid temmale hästi. Ta sest ajast olli temma kulus mees.

2. Peial=pois.

Kehwa waene mees istus ommas kambris ahju äres ja naene kehras willu peru walgel. Du ju palju inimesesi, kes lahtise filmaga magawad; ei tea ma nüüd, kas need kaks sedda teg-

gid wõi ei. Kana nemmad ei lausunud sõnna; pärrast mees ütles: „Et's olle kurb luggu, et meil polle last! nabri=rahwa jures ümberkaudu on laste õiskamist kuulda, agga meil allati waitne assi.“ Naene õhtas ja wastas: „Tõssi kül ja wägga halle! — egga ma tahhakski ennam, kui agga ühhe ainja lapse, ja olleks se üks weel üsna weikene, minnu pärrast mitte pitkem peialt, olleksin siiski rahhul ja armastaksime süddamest!“ — Nõnda räkisid need kaks, ja kuida sowisid, sündis: said pea lapse ja se olli terve, illus ja kõigis asjus sammasuggune, kui teised lapsed; kahju agga, et jalla=tallast pea=laeni ei olnud pitkem, kui isä peial. Wannemad ollid rahhul ja nimmetasid tedda „peial=poisiks.“ — Kül immetasid ja toitsid maggusa ja puddiga, agga laps ei kaswanud suggu, et kül aega mõda targemaks sai ja wägga wirt näitas ollewa.

Kord läks isä metsa puid raiuma ja ütles naese wastu: „Hea melega jättaksin hobbusse weel koju, agga kes tulles temmaga mo järrele?“ Peial=pois kulis ja hüdis: „Sellega polle hädda! ärra karda isäke, kül ma ollen õigel ajal hobbusse ja wankega metsas!“ Isä naeris, narri=juttu; kuida piddi weikene pois ohjad kätte wõtma? — Agga lapsel olli suur julgus: „Kui

agga emma panneb hobbusse rakke, siis minna poen hobbusse pea otša kõrwade wahhele, seal on hobbusse kõrwas weel ohjade assemel, neist tõmban ja lüffan, wõin ka hüda, kuhu loom peab minnema!“ Nõnda pois, agga isä leppis selle nõnuga, et kord nähha saaks, kas assi nõnda sobbib. Ohtu panni emma hobbusse wanke ette ja pois hobbusse kõrwade wahhele istuma, ja kui se nüüd heäle tõstis, torfas ja tombas, läks hobbusse illufaste õiget teed otsekõhhe metsa; olli ka wanna wagga loom. Seal, kus parremat kät metsa sisse piddid kallama, seisid kaks meest. Kui need kuulsid hüüdmist: eju, eju! agga keddagi ei näinud, — kust naad teadsid hobbusse pähhä wadata! — siis essi=otša kõrkusid, agga siis wõtsid kätte ja läksid emalt wanke järrele, et imneluggu nääksid. Hobbusse läks sinna, kus mees puid raius, ja jäi siis seisma, agga peial=pois, kui omma isä näggi, ütles: „Noh, siin me' olleme; nüüd tõsta mind mahha, siin on weider istuminne!“ Isä piddas pahhema käega hoost; teisega hakkas pojast kinni ja panni tedda mahha; agga poisil olli hea meel, et seal temma kõhhal witsa raag maas olli, mis peale wõis heita ja ennast figutada. Kaks wõrast meest, kui sedda näggid, pannid wägga immeks, ei teadnud, mis

sest öelda ehk arvata. Agga teine olli karmwal mees ja sai kohhe omma nõuu petud, ütles salaja teise kõrwa: „Kule! se mehlike seal wõib meile sureks õnneks olla; kui tedda omma kätte fame, käime möda linnu, näitame imme=poisi ja fame palju rahha. Mis arwad? kulame ommeti, kas saaksime tedda osta!“ Laksid siis mõllemad tallu=poja jure, ütlesid: „Sõbr, tahhaksime weikest meest osta, mü tedda meile, maksame head hinda ja tahhame tedda ausaste piddada!“ — „Toho! — wastas poisi isä, — kas ta on wasikas, et peaksin müma! eks ta olle minu kallis laps, kallim kui kõik mailma kuld. Minge omma tühja nõuuga!“ Agga peial=pois, kui meeste tahtmist kuulnud, ronis möda isä kuke ülesse ta ölla peale ja seal rakis tassaste: „Taat! ärra karda mind mües! küllap tullen jälle taggasi!“ ja muud weel ütles, et isä wimaks kulis ja kalli hinnaga laps ärra andis. Meestel olli hea meel, küsisid: „Peial=pois, kuhhu nüüd panneme sind istuma? kas tasku wõi põue, — ütle isä!“ — „Noh, — wastas pois, — mis minnul siis tarwis? agga kardan, et taskus on pimme ja põues pallaw. Pange mind teine omma kübbara äre peale, seal wõin ringi käia ja kõik asju nähha! ongi hea lai kübbara äär, et

ma mahha ei kufku!“ Nemmad teggid sedda, jätid siis Jummalaga ja laksid kolmekessi ärra. Subba pääw laks loja, widdewik tulli peale, mehhed kõndisid allati ja kõnneläsid sest kassust, mis poisi läbbi arwasid fama. Poisil jälle ollid omma mõtted ja nõnud. Ta hüdis wimaks: „Kuulge mehhed, nüüd tõstke mind filmapilguks mahha, tehke kermeste!“ — „Ölle agga paigal! — wastas mees, — ja te kübbara peale, mis tahhad, eks seal olle ennegi lindudest mõnni trips nähha!“ „Ei mitte! — kostis teine kübbara pealt, — kas arwate mind sigga ollema? kermeste tõstke mind mahha!“ ja selle jures trampis omma weikeste jalgadega mehhe pealagge. Pois olli weikene, agga ta karmwalus olli surem tedda. Sedda mehhed ei teadnud arvata, sellepärast siis se, kes tedda kannud, wõttis tedda mahha ja panni te äre wälja peale seisma. Wälli olli hilja aega küntud agga mitte aastatud, muld panklinne, wand fees. Sedda panneb pois tähele, ja näh koera! hakkab kohhe waggude fees ronnima ja puggema ja wimaks — lipsti hire anku ja sealt hüab siis: Jummalaga nüüd, kallid isfandad! nüüd wõite müna ilma minnuta! ja annan head nõuu: ruttage, sest pimme tulleb peale!“ naeris weel tagga järrel. Oh sedda meeste

wihha! küüntega kündsid felle tohha ueste läbbi, keppiga pistid igga auku, agga tühhi waew! peial=pois olli süggawasse ma alla läinud egga tulnud wälja enne, kui üsna pimmedaks olli sanud ja mehed ärra läinud täie süddame agga tühja kufuga.

Süis wast pois pugges omma august wälja, agga pimmedaga ei näinud kät silma ees. „Kui da ma waene poisikenne siin eddasi saan? — mõtles — wöin pea kummistada ja käsfi jalgu murda; ei tohhi minna paigalt minna, pean hommikuni seia jäma!“ Duneks leidis ta siis kiinast, mis meestest olli mahhajanud, ja hakkas selle sisse ommale maggades=asset walmistama, ja heitis pitkalis. Agga enne weel, kui unni peale tulli, kulis laks innimest möda minnema, kellest teine ütles: „Kallid asju on sealt kül leida; — kui agga sisse saaksime!“ Pois kulis ja mõtles: „need tahhawad warrastama minna! — oot, ma lähhan kasa!“ ja siis hüdis waljuste: „Mehhed, ma tahhan teid sisse aidata!“ — Wargad löid kartma: „mis se olli, eks siin kegi räkunud?“ — Jäid seisma, ringi wahtides ja kulates. Süis peial=pois, kes sel ajal kinda seest olli wälja tulnud, hüdis ueste: „Wõtke mind kasa! ma aitan teid!“ Müüd mehhed wastasid: „Kes ja kus sa siis olled?“ „Otsige agga ma=pinna pealt, —

olli wastus — ja pange tähhele, kust poolt häält kulete!“ Mehhid otsisid ja wimaks leidsid hüüdjat, tõstsid üllesse, agga siis ütlesid ka: „Oh sinna rot, kedda tahhad ja aidata ja mis abbi wöib sinuust olla?“ „Kummalad ollete! wastas pois, — kas teie sedda ei mõista: sellepärast just, et ma rot ollen, wöin aidata. Teie nõu on warastama minna, agga ei teie tahha sisse sada; eks minna siis wõtme august ehk ukse prauust wöi sisse minna ja teilegi lahti tehha, ehk teie kätte anda, mis südda kutsub?“ Mehhed saidwad arru: „Tõssi! kostsid — lähme siis, et näeme, kas olled mees. Teine pistis poisi kättest sadik omma westi tasku ja siis läksid otsikohhe ühte mõisa. Kui sinna said, näggid wiggase ruduga aknat; sealt peial=pois läks kambri sisse, agga siis — kas sa näe jälle kelmi! — kambriis hakkas kistsendama sure heälega: „Mehhed, müüd öölge, kas tahhate kõik sada, mis siin on?“ Wargad ehmatasid ja kela sid karjumast, agga pois teggi, nagu ei kuleks, ja kistsendas ueste, sest temma nõu olli, kistsaga määra=rahwast ärratada, et naad ei saaks paljaks tehtud! kistsendas: „Mehhed, eks te' kord ütle, kas pean kõik teie kätte toma?“ Selle karraga ärkas tüdruk, kes teises kambriis seal kõrwas maggas, unnest, tõstis pead ja jäi

kulama. Agga wargad ollid kartusse pärrast tük maad emale jooksnud; kui nüüd näggid et majas waifne luggu olli, jäid julgeks, tullid taggasi afna alla ja nomisid peial-poisil tassaste: „Kule! ärra nüüd ennem te nalja, waid anna, mis leiad!“ Pois kōhhe karjuma: „Muidugi, kallid mehed! tahhan ja kōik anda, firrutage agga kāsfi, wōtke wastu!“ Sedda kulis nüüd tüdruk kōrwalt selgeste, kargas assemelt, wōttis tuld üllesse ja hūdis teisi appi. Nüüd warrastel ennem polnud aega, pistsid pakku ja ei jäänud seisma enne, kui üsna wāssinud ollid. Maja = rahwas tuli pea hulgaliste kambri, kus tüdruk ütles wargaid ollema, agga ukseid afnad ollid kinni, kōik asjad alles, ei kuskilt warga jälgi nähha; — siis läksid jälle ärra tüdrukuga tappeldes, et tühja kārra tõstnud. Agga kus olli peial-pois, et naad tedda ei näinud? Noh, sestammasi august, kust enne tuli, olli temma animu jälle läinud.

Ta kōis mõda mõisa õue ja kaebas kangel wāssinust. Sedda surem olli ta rõõm, kui kōggemata heinalatu sai, kus heinte peal rahhuliste tahtis magada. „Homnikuni maggan, siis lähhan wanne-mate jure taggasi!“ nõuda mõtles ja silmad wajasid kinni. Agga waene pois! ta pididi pea tunda fama, et kōik asjad mitte meie tahtmist mõda korda

ei lähhä, waid et hädäda tulles enne, kui teame arwata. Jah mailmas on palju hädäda! —

Barra, kui kōit weel pimmedaga seggaminne olli, tõusis karja-tüdruk ja hakkas weiksid söötma. Tulli heinalatu ja toppis kōrwi täis heinu ja kandis lomadele ette. Willets luggu! Esimesse kōrwi sisse olli peial-pois toppitud, agga waene rauf maggas kui roist egga pannud tähhele, mis temmaga tehti; ei ärganud enne üllesse, kui lehma suus olli ja omma liikmed tundis kui weiksi-kirwide wahhel ollema. „Oh kallid aeg! — kisendas, — kül mind ropšitakse!“ Siis hakkas kätte ja jalgadega lehma lõugu ja keelt tagguma, agga mis weis sest hõlis. Se jahwatas omma su-täie ühtepuhku penemaks, egga olnud poisil muud nõuu, kui hoida, et hammasi wahhele ei sanud. Se läks kül korda, agga siis lehm hakkas alla nelama ja selle wastu poisil jõud ei annud. Sorts! — ja korräga olli lehma kōhhus, kas tahtis wõi tahtmata. „Kolle kamber se siin! — ütles temma, — afnaid sisse tehha, on üsna unustatud; pääw ei paista sisse egga küinalt siin wiist ei prugita egga peergu!“ Ülleüldse, se niiske korter ei olnud polegi poisil mele järrel ja kōige kurwem luggu olli, et ühtepuhku üks lahti läks ja ued heinad peale tullid, et poisil ennem

mahti olnud, ennaſt ligutada. Siis hakkas kart-
ma ja ni waljuſte kui wähhä jõudis hüüdma:
„Kullakesed, ärge enam toge mona! ärge en-
nam toge mona!“ Sel ajal olli tüdruk akka-
nud, seddasamma lehma lüpsma. Kui ſe nüüd
kulis räkimiſt lehma ſeeſt, agga polnud räkijat
näha; kui pealegi tundis, et olli ſesamma heäl,
mis ta õſe kuulnud, ehmatas nõnda, et sõnniku
ſiſſe kukkus ja lüpsiku ümber liukſas. Agga hirm
andis uut jõudu, ta kargas püüsti, jookſis herra
järe ja kaebas: „Oh ma õnnetu loom! lehm rä-
kis ja minna piddin kuulma; ei tea mis kurja
ſe mulle tähhendab! Tulge lauta, lehm rägib!“

„Ja, ſelle arru läinud nõdraks!“ mõtles
herra, agga läks ommeti iſſe lauta, ja näh! kui
ſiſſe aſtus, ſiis peial=pois hüdis jälle: „Ärge
ennam toge mona, juba ſe aitab!“ Siis herra
panni ka immetſ, ei teadnud, mis ſe piddi ollema,
ja käskis lehma tappa. Sedda ſiis tehti kõhhe,
agga lehma maggu wõeti wälja ja heideti kõr-
walisſe kohta. Peial=poisil olli hea meel, kui
näggi, et mona enam järe ei todud, ja ta pü-
dis nüüd teed leida, kuſt wälja ſaaks. Se olli
raſke ja waewalinne, ommeti ta leidis wimaks
ukſe ja jubba piſtis pead wälja ja näggi jälle
Jummala walget, — ſiis tulli uus õnnetus.

Sunt tulli kange näljaga ſealt möda ja kui
lehma maggu maas näggi, ei küſſinud enam
lubba, waid wõttis ja nelas ahneſte alla peial-
poisiga tükkis. Agga pois olli nüüd julgem ja
piddas nõuu, mis tehha; kui ſedda ſai teinud,
ſiis alluſtas nõnda hundiga juttu: „Ärmas sõbr,
kallis hunt! ſa ſaid praegu kül ſu-täie, agga ma
näen ſelgeſte, polle ſinnu kõht weel täis, ja tah-
hakſin ſellepärraſt ſinna ſind juhhatada, kuſt par-
remat leiad!“ „Et rägi, — waſtas hunt, —
kül ma lähhän!“ Nüüd pois nimmetas laiemalt,
mis teed piddi minnema, ja ſe te läks otſe peial-
poisi wannemate maja järe. „Minne ſinna, —
ütles, — ja kui maja otſas weikeſt aknat näed,
ſealt poe ſiſſe, ſiis leiad lihha ja muud maggu-
ſat roga!“ Sedda nõuu hunt ei põllanud, püh-
kis minnema, kuidas olli juhhatatud ja puggeſ
nimmetatud aknaſt ſiſſe. Ei ſe olnud aſjata waew.
Ta leidis mõnda head ja ſõi, kurni enam ei
jakkunud. Sammu olli ſiis ka otſas ja piddi ärra
minnema; agga, tühhi teadku! aknen olli piſſe-
maks läinud, ei hundi kerre enam mahtunud
läbbi. Ei ſe ta mele tulnud, et aknen olli ni-
ſamma suur, agga, et iſſe ſües olli turbunud.
Agga peial=pois olli ſedda lootnud ja kui nüüd
näggi hunti kimbus ollewa, ſiis hakkas ſeddamaid

isfe möllama ja karratsema, palju sudas. Sest hunt agga pahhandas, se olli temma wastu-meelt. „Kas ja lol olled wait! hüad ju nõnda innimesi minnu peale!“ hulguis temma ja taples, agga kui se ei aidanud, melitas. Pois ei holinud sest, wastas: „Olled sa siies omma head saanud, siis lubba mind nüüd karratsedes rõnnustada!“ ja küssendas weel ennam. Issa ja emma ärkasid sest wimaks ülesse, tullid ja lurasid ukse wahelt, mis se piddi ollema; agga kui nägid hunti, läksid taggasi, issa kirwe, emma wikkati järrele. Kui neudega jälle ukse jure said, ütles mees naese wastu: „Jä sa minnu selja tahha, ma annan esimesse hobi; kui sest ei surre, siis tõmba sinna ta kõhhu lõhki!“ Sedda pois kuulis, ja kui issa heäle ärra tundis, küssendas: „Armas issa, minna ollen siin, hunt mind nelanud kõhtu!“ Nüüd issa olli rõnnus: „Mitummal, meie armas lapsuke on jälle koddu!“ kässis siis naest, hundi kõhhusse mitte putuda, et poisile kahju ei sünniks, agga isse tõstis kassi ja panni kirwega hundi wastu pead, et ta surri; ja mis siis muud kui nugga kätte, leikas hundi kõhhu lahti, wöttis poisi wälja ja ütles: „Oh armas laps! palju waewa olleme meie sinu pärrast süddames kannud, murre ennam meist ei

tahtnud mahhajada ei ööd egga päwa, — agga nüüd on meil hea meel!“ — „Jah issa! kus ma käinud, ei tea teie mõelda; ja mis ma näinud, sedda mõnni teine polle weel enne näha saanud. Küll olin wahhest kitsikus!“ — „Kus sa siis ollid?“ kulasid issa ja emma. „Olin hire augus, saksa kambriis, lehma maus ja nüüd hundi kõhhus. Se olli waewalinne te-käimine; agga nüüd jään teie jure!“ — „Egga meie sind ennam tahha müa, pakkugu mõnni ka tuhhat rubla!“ kehtsid wannemad ja wõtsid tedda kätte peale, andsid temmale süa ja jua, teggid temmale uši ridid, sest et wannad ollid te peal ärrakullunud ja roppuks läinud, agga hundi sawwanahhast leikasid temmale kassuka selga. Pois jäi nüüd wannemate jure ellama, olli sõnna kulelik, jäi heal terwisel, agga ikka ni piisikeseks, kuida olli, ja kui onimal ajal maeti, temma haud ei olnud pitkem, kui kolm tolli. —

Agga nüüd, sõbrad, olgu naljast kül ja wõtkem tõssisemat asja ette, et neile, kes sedda ennam armastawad, ka middagi saab. Tahhan weel räkida

3. Maddudest ehk ussidest.

Ei olle mingisuggune Jummalast lodud asgi ni halle ehk pahha, et inimenne sedda ei peaks

tähhele pannema. Agga maddusid kegi ei tahha armastada; kes neid juhtub näggema, lähhab eest ärra ehk, kui wõib, tappab. Naad on weidrad ja kolledad, tewad hammustades wahhest inimessesele ja lomale kahju ja tulletawad pattulangmissesest siit sadik kurja meie mele. Agga sellegi pärrast ikka peame tunnistama: Summal on ka neid imme=tarkusstega lonud.

Meie maal ei olle neid lome palju, mitte ennam kui nelli ehk wiis suggu ja puhhas weikesid. Agga teistes mades on neid sedda ennam ja kōik kohhad täis, nõnda et lülleüldse jubba peale 200 mau suggu tunnuks ja mittu ehk weel tundmata wõib olla. Agga suggu on isse wiis, mõnned mitte suremad, kui meil limukad, teised jälle wägga pitkad ja jāmmedad.

Tulge minnu kasa Amerika=maale ja kuulge, mis seal kord sündinud. Kahheksateistkümmend meie suggust Siropa=ma meest ollid seal willu ja niiske süggise ajal pitka teed käinud ja jõudsid õhtuks metsa sisse. Wäsinud ja ärra tüddinud, kuida ollid, naad ei tahtnud ennam käia ja wõtsid nõuiks hommikuni siina jada. Paks pu=lehtede kord, tulest mahha pekstud, kattis maad ja piddi neile fangi ja padja assemel ollema ja et metsalissed kallale ei tulles, korjasid pu=õkse

ja süütsid tulle põllema. Tulle äres näggid mahhalangenud puud lehtede wahhelt wälja paistwa, selle peale istusid weel mahha, juttu ajama. Agga näh! kui parrajaste jut olli jone peale sanud, ligub pu nende al ja hakkab neid tullest emale weddama; — mis se nüüd olli? Mitte muud, kui se: mis nemmad arwanud pu ollema, olli ellaw Poa=maddu, ja selle melest wõisid 18 meest liig ränk korem olla, sellepärrast romas edasi. — Tulline hirm olli meeste rinnus, kissen=dades pistsid jooksuma, sest kegi ei tahtnud maule roaks jada! — Siin nüüd mõnni luggija ütleb: mehhed ollid agga rummalad, et pu ja mau wahhel ei mõistnud wahhet teha! — Agga sesamma rummalus wõiks meilgi seal maal juhtuda; sest Poa on ni suur, kui hea tuggew palk, on 20 ja wahhest ka 30 jalga pitk, poolteist jalga paks, karwast tõmme. Agga se on siis ka maddude hulgast, otse kui Koljat ommal ajal Wilistide seas olli, kõige surem; teised on puhhas pissamad, ennamiste 12 jalga pitkad ehk wähhamad.

Agga pannete wiist immes, et maddu essi=otsa ni kannatlik olli ja mehhed lubbas mahha istuda. Kuida se tulli, tahhan öelda: — Kas ollete wahhest ni palju sõnud, et kerre liig täis

sai? Kes sedda teinud, ja mõnni teeb allati, — se siis sai igga kord tunda, et sest jäi laisaks ja tuimaks, et se wässitas ja koormas ihhu ja ajas unne peale. Pea aega sesamma luggu wõis seal munga olla, agga muidugi: lojus on lojus; sööb enam ja jääb ka tuimemaks.

Mau su ja kurf ei näitagi wägga sured ollema, agga kui ta neid pärrani lahti teeb, wõib ommeti kõige suremad ja jämmedamad lomad mahha nelata. Poa-maddu püab kitsi, tallefid, hargi; siis heidab kui kõis ennaft nende kehha ümber ringi ja iggalt poolt omma ihhu kokku weddades murrab nende lund-kondid katki ja wi-maks nelab neid terwelt mahha ja karwaga tük-kis alla; ei ta sö omma toitu nagu muud lo-mad su-täie kaupa. Sedda teisfedgi muud ei te, et neil kül mitmel suri ja terrawaid hambaid suus on.

Mõtse nüüd isse: kellel terwe härg kõhhus, agga sellel wõi kerge ellu olla! Eks sellel kargamisse ja tantsumisse himmu pea kadduma ja eks sellel olle õigus maggada ja puhhata? Mõndap siis on ka mau luggu. On ta nisuggune hea kõhhu täie wõtnud, siis jääb otskui surnud sinna sammasse mahha, agga tahha paigalt ligutada, enne kui omma koorma jälle wälja heitnud.

Sedda näeme ka teistest ellajatest: Tiger, kassfi suggu metsalinne, agga surem kui hunt, jääb kui kõhhu täis toppinud üsna lolliks ja maggab ühtepuhku, agga juda suurt innimesse wastu panna, olgu kül, et näljaga näljalt ei anna ärra wõita.

Näggime nüüd, et maud teistes mades wägga sured ja tuggewad; siiski wõib neid kergelt tappa: üks ainus hea hoop keppiga on kül; kui sellega neile panneb wasta pead, aju kohta, siis silma-pilk surewad. Agga seep se on: ei tahha korda miina, et mau liggi saaks, ilma et ta näab ja innimesse keppiga tükkis ärra sööb.

Maud on nõnda lodud, et wõiwad ka wee sees ellada, ja naad ujuvad hea melega. Sag-gedaste on tähhele pandud, et jõggedest läbbi ujufid ehk rannast sare, roga otsima. Nende kopsud on wägga sured ja kui wee alla lähhawad, wõiwad siis kawa hinge kinni piddada, enne kui neil jälle tarwis lähhääb hingata. Nende werri on punnane, agga mitte ni pallaw, waid leigem, kui muil ellajatel küüwa ma peal. Sellepärrast neil pollegi ihhu sees palju soja. Agga et se soe, mis nende sees on, ei pea jahtuma, agga kül-mäljast neisse putuma, selle tarwis on Jummal neid lonud kassufaga.

„Wõi maddudel kassukas? ütleb mittu; — eks maud olle silleda nahhaga? wõi on neil nägemata kassukas?“ — Tõssi, nende kassukas on nägemata ja Jummalal lodud asjad on mitme suggused! Koeral, hundil, kassil on kassukas nahha peal, agga maule pandi kassukas nahha alla, agga se on rasw = kassukas. Igga maul seisab nahha al paks raswa kord, ja et rasw soja annab, wõib igga pääw nahha. Panne agga tähhele, kui kuinud Karel ja paks Peter külmil ilmaga üheskoos teed käiwad, ühesuggused rided seljas. Kuinud Kaarli liikmed lähkawad kangeks ja ta wabbiseb külma pärrast, agga paksu Petri ots on higgine. Se tulleb sest: Petril on palju raswa ihhu peal, temmal kassukas lodud; Kaarlil polle mitte. Nõnda, ütlen nüüd, on maddudega ka, rasw = kassukas on neil seljas. Ja mitmel nende hulgast on ni rohkeste raswa, et sedda sure kassuga korjatakse ja nõnda prugitakse, kui meil hülge = raswa. Agga ennamiste on nahha, et neis mades, kus suremad maud ellawad, rahwas nende raswa sure mainusega sööb ja wägga magusaks kidad. Polle minna katsumud egga tahhaski.

Jalgu maddudel ei olle, süiski on naad kermad minnema, ni kermad, et kõige tullisem hob-

bune joostes nende wastu ei tahha sada. Naad ei te selle jures muud, kui wearwad omma ihhu terra modi kokku ja ajawad jälle sirgeks ja sedda ühtepuhku. Selle wiisiga sawad siis eddasi otse kui lennates.

Nõnni mau = suggu on kihwtine, agga mitte kõik. Kes kihwtised on, neil seisab kihwt kahhe hamba sees suus. Meed kaks hammast on õned kui torrud ja kust kinni hakkawad, süüna kihwt keeb wälja ja sadab furma, olgu kohhe, olgu aega möda. On ka neid maddusid, kelle kihwt wägga kange ei olle; ajab hawa paistetama, agga ei te muud wigga. Kui juhtub, et kihwtine maddu koggemata isse ennast hammustab, siis sadab ommalegi furma, ja jääb selle mehhe farnatseks, kes teisele auks kaebab agga langeb isse sisse. —

Tallu = mees Amerika = maal nitis heinu ja astus selle jures kihwtise mau peale, mis wiuhaga kallale kippus ja ta jalgu püdis hammastada; õnneks ollid mehhel paksud sapad jallas ja ta ei sanud hädda, waid lõi wikkatiga mau poleks, et se surri. Mees olli waenlasest peastetud ja läks Jummalat tännades koju. Agga kui olli maggama heitnud, hakkas ta südda seest wallutama, kehha kangeste tursuma, ja wiis tundi

aega — hing olli läinud. Ei teadnud keegi tem-
ma haigust egga võinud abbi sata. Poeg jäi
perre-mehheks ja päwa kaks pärrast sedda panni
issa sapad jalga ja läks tööle. Agga pea jäi
nõnda sammuti haigeks ja lõppes ärra. Nüüd
müüdi nende asjad ja nabri-mees ostis sapad,
panni jalga, jäi ka haigeks ja küll ta olleks pid-
danud surrema! Agga õnneks mindi arsti jär-
rele. Kui se haiget näggi ja küsis mis enne
teistega, kes sapad kannud, süündinud olli, siis
panni immeks, agga leidis pea, kust haigus kol-
mele ja surm kahhele tulnud, andis haigele rohtu
ja teggi tedda terveks. Ta käs kis õnnetumad
sapad tua ja kui neid läbbi watas, leidis: et
mau kihwt-hambad, kui esimesse sabaste perre-
mehhe hammastanud, ta suust olli ärra murdnud
ja sapa-nahha sisse jäänud. Kes nüüd sa-
pad jalga panni, sedda hambad õrused ja siis
pannid kihwti hawa sisse. Mis siis muud, kui
kermeste rohtu ehk surre!

Jummal tännatud, et meie maal nisuggusi
maddusid ei olle! —

1803
1 2062